

SURADNJA CERKVENOG GLASBENIKA I SV. CECILIJE TE SURADNJA SLOVENSКИH I HRVATSKIH CRKVENIH GLAZBENIKA U VRIJEME BARLÉOVOG UREĐIVANJA SV. CECILIJE (1914 – 1941)

U svjetlu riječi dr. Frana Mlinara-Cigaleta koji je u Cerkvenom glasbeniku istaknuo da nas razvoj crkvene glazbe u Hrvata, naših najbližih susjeda, mora »zanimati, ker ni dvoma, da more razvojna smer pri enem uspešno vplivati i na drugega (zanimati, jer nema sumnje, da može razvojni smjer kod jednih uspješno utjecati i na druge)«,¹ činilo se primjerenim prigodom godišnjice i tim povodom organiziranog simpozija o velikom čovjeku Janku Barléu, koji je ostavio svoj trag u slovenskoj i u hrvatskoj crkvenoj glazbi, proučiti slovenski časopis Cerkveni glasbenik (odavde nadalje CG) i hrvatski časopis Sveta Cecilija (od sad nadalje SC) u vrijeme njegovog uredništva i osvrnuti se na oblike suradnje i poticanja među tim časopisima, njihovim urednicima i stvarateljima. Iz tekstova u CG te u SC očita je s jedne strane vrlo izražena naklonost slovenskih urednika prema njihovom hrvatskom kolegi,² a i obrnuto, Barléova povezanost sa svojim slovenskim kolegama te ujedno njegova potpuna pripadnost hrvatskoj kulturnoj okolini, koju je bitno obilježio već prije, a najviše u vrijeme svojeg uredništva u SC.

Slovenski Hrvat odnosno hrvatski Slovenac

Dva su naroda Barléa smatrala svojim: hrvatski i slovenski, i to s punim pravom, jer je u oba naroda ostavio plodove svojeg srca i uma. Slovenija mu je dala život, a Hrvatska područje rada i mjesto počinka njegovog tijela.³ U rodnom krajevima ga je za vrijeme školovanja u gimnaziji u Novom Mestu glazbeno obilježio Hugolin Sattner, kojemu je kroz sve godine svojeg uredništva iskazivao otvorenu naklonost i očaranost njegovim glazbenim stvaralaštvom. Zagrebačku bogosloviju upisao je 1886. godine i iste godine uključio se u pjevačko društvo Vijenac; želio je učiti svirati klavir, ali mu je to bilo preskupo, te je zato učio svirati priuštiviju violinu. Odakle dolazi njegov razboriti liturgički stav i zdravo razmišljanje na području narodne crkvene pjesme, koji se jasno odražavao kroz sve godine njegovog uredništva, možemo zaključiti ako se osvrnemo na njegovu najužu obitelj; zanimljiv je stav Barléovog oca u vezi organizacije sinovljeve mlade mise, gdje je u vezi pjevanja napisao: »Peli bomo iz Cecilije preproste pa lepe pesemi, katere se bomo dobro naučili skupno z orglami. Kake dve ali tri komada moški zbor brez orgel. (Pjevat ćemo iz Cecilije jednostavne i lijepe pje-

¹ Fran MLINAR-CIGALE: »Anketa o crkvenoj glazbi«, *Cerkveni glasbenik*, 51/5-6 (1928) 65.

² G. 1928 u CG pišu: »Sveta Cecilija' je navršila 21 godinu. Želimo joj da i dalje ostane pod brižnim uredništvom Janka Barléa tako izvrsno uređen, širokoptezan glazbeni list kao što je sad.« (»Naši glazbeni listovi«, *Cerkveni glasbenik*, 51/1-2 (1928) 30)

³ Kamilo DOČKAL: »Msgr Janko Barlé – nacrt života«, *Sv. Cecilija*, 35/1-2 (1941) 5.

sme koje ćemo dobro izvježbati skupa s orguljama. Nekih dva ili tri komada muški zbor bez orgulja.)«⁴

U svoju prvu svećeničku službu stupio je kao kapelan u Garešnici, gdje je bio posebno posvećen crkvenom pjevanju. Narod je naučio pjevati zajedno i u tome postigao veliki uspjeh, a pomoću oca je iz Češke uvezao i prvi harmonij. Već nakon prve godine bio je pozvan u Nadbiskupiju u Zagrebu, gdje je ostao do svoje smrti; život u centru kulturnog događanja omogućio mu je razvoj njegovih bezbrojnih vještina. U svojim bilješkama vodio je evidenciju prema kojoj je pripadao 27 društava i pokreta; kao strastveni glazbenik djelovao je, između ostalog, u Cecilijinom društvu, u Hrvatskom glazbenom zavodu i u Jugoslavenskoj akademiji. Već je prije preuzimanja uredništva pomagao stvarati časopis Sveta Cecilija, a 1914. godine preuzeo je urednički posao.

Društveno-političko i kulturno-glazbeno stanje Slovenije i Hrvatske u vrijeme Barléovog uredništva

Između časopisa SC i CG možemo povući nekoliko paralela: Sv. Cecilija počela je izlaziti 1877. godine, a iste godine u Sloveniji je osnovano prvo slovensko Cecilijino društvo, koje je godinu kasnije (1878.) počelo izdavati Cerkvenog glasbenika. Za razliku od SC, koja se nije izdavala između 1884. i 1907., CG je djelovao bez prestanka sve do 1945. SC se jako brzo razvila u znanstveni časopis s puno većim opsegom i češćim izlaženjem od CG, koji je ostao u malom opsegu i izlazio u dvostrukim i čak trostrukim brojevima. Za vrijeme komunističkog režima ni Sv. Cecilija ni Cerkveni glasbenik dugo nisu izlazili (SC između 1944. i 1969., a CG između 1945. i 1976.)

Vrijeme uredništva Janka Barléa zahvatilo je razdoblje Prvog svjetskog rata, a izvršilo je njegovom smrću u osvit Drugog svjetskog rata. Početak Barléovog ured-

ništva nastupio je u prilično neugodnim okolnostima za Sloveniju i za Hrvatsku; u to vrijeme mnogo je orguljaša i pjevača vršilo vojničku službu u ratnim okolnostima, te je rad na crkvenim korovima bio vrlo ograničen. CG za godinu 1915 javlja da je u vojsci tada bilo barem 30 orguljaša ljubljanske nadbiskupije i još više pjevača,⁵ ali da se na korovima još uvijek pjevalo. Kao što proizlazi iz SC, situacija u Hrvatskoj bila je slična, broj pretplatnika u ono vrijeme nije bio na zavidnoj razini, ali uz spretno uredništvo to se brzo mijenjalo. Iz objava u časopisu možemo razabrati, da je u prvim godinama Barléovog uredništva časopis mnogo trpio, što zbog nesigurne situacije u vezi pretplatnika, što zbog ratnog stanja. Povodom 10. godišnjice časopisa Barlé spominje da je godine 1914, kad je on počeo kao urednik, časopis imao samo 352 pretplatnika,⁶ a 1916. godine se tiskao u nakladi od 1200 primjeraka i imao oko 850 pretplatnika.⁷

Kakva je bila situacija na području crkvene glazbe u vrijeme rata možemo dobro razaznati iz uvodnika SC objavljenog na početku 1918. godine, kad su H. Sattner i Barlé povukli paralele razvoja sa širom europskom situacijom te usporedili slovensku i hrvatsku baštinu crkvene narodne pjesme. Sattner hrvatskim crkvenim glazbenicima kaže: »Bilo bi vrlo pogrešno, kad bi koji zelota⁸ odstraniti sve, što je do sada bilo, pa bi možda još što slabijeg na isto mesto postavio, kako se je već dogodilo i kod drugih naroda. Hrvati su, kako svjedoči <Sv. Cecilija> sačuvali još pučku popijevku i načine u starim tonovima. I mi Slovenci smo jih imali, a smo ih žalibože odbacili i u muzej pohranili, jer je kazališna glazba odviše uplivala na nas.

⁴ Kamilo DOČKAL: »Msgr Janko Barlé – nacrt života«, *Sv. Cecilija*, 35/1-2 (1941) 8.

⁵ »Naši ogranisti v vojni službi«, *Cerkveni glasbenik*, 38/1 (1915) 10.

⁶ Janko BARLÉ: »Prva desetgodišnjica«, *Sv. Cecilija*, 10/6 (1916) 169-171.

⁷ »Malo statistike«, *Sv. Cecilija*, 10/6 (1916) 199.

⁸ Zelot: onaj koji se strastveno, nestrpljivo zauzima za neku, obično vjersku ideju, nazor; vrući pobornik, fanatik (SSKJ [Slovar slovenskega knjižnega jezika, op. prev.]

Bili smo u većem dodiru sa stranim svjetom od vas, pa je to djelovalo i na crkveno popijevku. Sačuvajte svoju lijepu pučku pesmu, njegujte ju osobito kod tihih sv. Misa i kod neliturgičkih pobožnosti!»⁹

U istom broju SC Barlé vrlo osobno progovara o stanju crkvene glazbe u Hrvatskoj i o svom odnosu prema njoj: »Poslije poznatog «*Motu proprio*» pape Pija X. moralo je i kod nas doći do reforme, moralo se početi s preporodom naše crkvene glazbe. Poznavajući naše prilike ni sam nisam vjerovao, da će to uspjeti. Započela je borba između hrvatske pjesme i tuđinskih nametnica, ne borba bezobzirna, kao kod njemačkih Cecilijanaca, već borba postepena in umjerena. ... Današnji naši uspjesi nisu veliki, ali nas zadovoljavaju. Hrvatska se javnost uvjerila, da postojimo, da nam je rad pošten i patriotski, četica naših pristaša raste od dana do dana, a do konačne pobjede dovesti će nas glazbena ostavšina naših djedova, naš ustrajan rad i zdrava srčika hrvatskog naroda, koji u sto godina još nije zaboravio, kakova ima da bude njegova crkvena pjesma.«¹⁰ (str. 3)

I Sattner se pokazao zdravo kritičnim glede stanja cecilijanstva te hrvatskim čitateljima poručuje: »Liturgija dašto traži u čitavom svijetu jednoličnu liturgičku glazbu. A i kod toga valja da ste oprezni, da ne postajete jednostrani, kao što su bili njemački Cecilijanci, koji su svojedobno pazili samo na cjelinu liturgičkog teksta, a kod toga su odnemarili umjetničku stranu. ... «*Motu proprij*» pape Pija X. učinio je kraj toj tesnogradnosti i otvorio crkvu također onim modernim skladbama, koje glede teksta in glazbenog duha odgovaraju crkvenim zahtjevama. Mi smo platili naukovinu, vi ju ne ćete trebati.«¹¹

Razvoj SC u vrijeme Barléovog uredništva

Najveći napredak časopis je doživio u prvim godinama Barléovog uredništva. Unatoč ratnom i poslijeratnom vremenu uspio je podići razinu časopisa i broj pretplatnika. Jednako zadivljujuće je i to da tijekom dugih godina njegovog uredništva ta razina nije padala, nego je ostajala konstantnom. Uz to je urednik uposlio i stručnjake s različitih područja, a on se ograničio na urednički rad, dok je znanstvene članke prepustio drugima.

Već nakon 11 godina Barléovog uredništva Sattner priznaje da se od svih crkveno-glazbenih časopisa baš njegov najbrže podigao na razinu uglednog znanstvenog časopisa,¹² dok Barlé ponosno izjavljuje da članke ne čitaju samo glazbenici, nego i kulturni i književni povjesničari, te ističe da će se i dalje truditi prikupljati sve narodno što postoji u starim gradivima i rukopisima, jer će samo na taj način napraviti pjesmaricu koja je zaista hrvatska. Ističe da se kao urednik u dotadašnjim godinama jako trudio objavljivati doprinose iz svih krajeva Hrvatske, ne bi li u časopisu bila zastupljena cijela domovina. Jako bogata bila je i rubrika Glazbena literatura, u kojoj se zbog dobre povezanosti zaista brzo i među prvima prvi progovaralo o svim novostima u crkveno-glazbenoj literaturi. Što se tiče glazbenih priloga, Barlé spominje da će se uvijek naći netko tko nije zadovoljan objavljenim i pri tome podsjeća na stanje u Sloveniji rekavši: »Isto je bilo, kad se je i kod Slovenaca počelo s cecilijanskim reformom. Pratio sam ondješnji pokret od početka, pa znadem, kakova se bura digla, kad je družba sv. Mohorja izdala izvrsnu Foersterovu «*Ceciliju*». I Slovencima, kod kojih je zada na crkvenim korovima vladao Gregor Rihar i drugi manji, a još «veseliji» skladatelji, bile su pjesme u «*Ceciliji*» mrtvačke pjesme, pjesme, koje su u opće preteške, da ih pjevači pjevaju, a narod

⁹ Hugolin SATTNER: »Hrvatskim Cecilijancima u spomenar«, *Sv. Cecilija*, 12/1 (1918) 2.

¹⁰ Janko BARLÉ: »Dvanaesta godina života, četvrta rata«, *Sv. Cecilija*, 12/1 (1918) 2.

¹¹ Hugolin SATTNER: »Hrvatskim Cecilijancima u spomenar«, *Sv. Cecilija*, 12/1 (1918) 2.

¹² Hugolin SATTNER: »Hrvatskim Cecilijancima u spomenar«, *Sv. Cecilija*, 12/1 (1918) 1.

razumije, osobito na selu. Znam, koliko sam se trudio, da svog oca orguljaša oduševim za te pjesme. Kad nije smogao više drugog razloga protiv tih pjesama, srdio se na to, što je morao kod sviranja u sredini pjesme (oblik pjesmarice je vrlo malen) list okrenuti. ... Za nekoliko godina je ‚Cecilija‘ našla poštovanje i priznanje na crkvenim korovima. ... Svaka umjetnost valja da se s vremenom razvija, a zašto da se ne razvija i crkvena pjesma?«¹³

Vrlo je korektan, a i u današnje vrijeme može poslužiti kao primjer, njegov pogled na razvoj i pripremanje narodne pjesmarice, u svjetlu kojeg je već u tim početnim godinama bio uređen i glazbeni prilog. Rekao je: »Većina naših pjesama urejena je baš za pučko ili jednoglasno pjevanje. Nema ništa uzvišenijeg, nego kad čitava crkva složno, jednim glasom slavi Boga. No baš te pjesme udešene su i tako, da se mogu pjevati i u mješovitom zboru. ... Tako je zamišljena i naša buduća pjesmarica. Pjesme moći će se izvadjeti ili jednoglasno ili četveroglasno u mješovitom zboru. Pjevala se sad ova ili ona pjesma jednoglasno ili četveroglasno, ne će nikako izgubiti svoj čar, ako bude dobro uvježbana. Za dvoglasno pako pjevanje morale bi biti pjesme drugojačije harmonizirane.«¹⁴

To je svo vrijeme bila njegova tendencija – poticati nastanak kompozicija koje odgovaraju liturgičkim propisima i visoke su umjetničke razine, a ujedno su komponirane u formi koja je dostupna pjevanju naroda. Tako je 1914. godine raspisao natječaj za Litanije presvetog srca Isusova u koji je uvrstio uputstvo da im glazba bude jednostavna, kako bi je narod mogao naučiti. U natječaju za hrvatske narodne misne pjesme napisao je da im riječi moraju biti dostojanstvene, ali ujedno i jednostavne i liturgički besprijekorne.¹⁵

¹³ Janko BARLÉ: »Dvanaesta godina života, četvrta rata«, *Sv. Cecilija*, 12/1 (1918) 4-5.

¹⁴ Janko BARLÉ: »Dvanaesta godina života, četvrta rata«, *Sv. Cecilija*, 12/1 (1918) 5.

¹⁵ Janko BARLÉ: »Dva natjecaja«, *Sv. Cecilija*, 8/6 (1914) 100.

Od prvih godina njegovog uredništva nadalje pokazuje se njegova odlučnost i dosljednost glede namjere i razvoja časopisa SC; kada su ga pokušali pohvalama namamiti da časopisu promijeni ime i preoblikuje se u časopis koji pokriva (uz crkvenu) i svjetovnu glazbu, Barlé je odgovorio: »Po sebi se razumjeva, da nam je sad, kad Hrvati nemaju svoj glasila za svjetovnu glazbu, dužnost, da pratimo sve važnije pojave o na tom polju. To smo i do sada činili. ... Da li bi se list, što bi bio posvećen i svjetovnoj i crkvenoj glazbi silno proširio, veliko je pitanje. ... List izlazi već dvanaest godina, pa je mednju svim hrvaškim pjevačkim društvima ... stekao dva pretplatnika. ... Što se napokom samog naziva ‚Sv. Cecilija‘ tiče, u to bi bilo teško dirati. ... ‚Sv. Cecilija‘ nas je okupila i združila, pod tim imenom prodro je naš pokret u sve hrvatske zemlje, pod tim imenom ćemo i dalje raditi i vojevati, sve na preporod i procvat htvarske crkvene pjesme.«¹⁶

Barlé je svo vrijeme poticao različite domaće pisce, kao što su upravitelji samostana i predstavnici biskupija (Krška biskupija itd.), da pomoću dopisa opisuju situaciju crkvene glazbe u svojim sredinama., a zadivljujuće je i što su u skoro svakom broju SC razni pisci razmatrali stanje crkvene glazbe među susjednim narodima. U svakom broju je sa suradnicima brižno popisivao događanja u cecilijanskim društvima i njihovim glazbenim časopisima u susjednim državama. U današnje digitalno doba olakšan je tok informacija, koje su za objavu u časopisu prije sto i više godina redovito sakupljali, ali unatoč tome nije olakšano povezivanje i pozicioniranje u širi kulturni prostor. Ujedno s praćenjem situacije kod Talijana, Austrijanaca, Nijemaca, Slovenaca, Mađara itd., Barlé i njegovi suradnici uspjevali su s jedne strane biti upoznati sa situacijom u cijeloj Europi i usklađeni s ostatkom Europe, što im je, s druge stra-

¹⁶ Janko BARLÉ: »Dvanaesta godina života, četvrta rata«, *Sv. Cecilija*, 12/1 (1918) 6.

ne, omogućilo uspostaviti ispravan oblik glazbeno-liturgijske inkulturacije u vrijeme liturgijske obnove, koja je imala velik utjecaj na liturgijsku glazbu.

U SC su uz redovite izvještaje o sadržaju u CG, s time da su imali priliku objavljivati puno opširnije izvještaje nego što su u CG, zbog ograničenog broja stranica, objavljivali o SC, izvještavali i o novim izdanjima nota za slovensku crkvenu i svjetovnu glazbu i pri tome upućivali i razne poticaje svojim skladateljima.¹⁷

U glazbenom prilogu SC svoje je kompozicije objavio zavidan broj slovenskih skladatelja i autora članaka u SC. Prof. Edo Škulj na tu je temu pisao već 1978. godine, prikupivši imena Slovenaca i onih koji su se u dugim godinama djelovanja u slovenskoj kulturnoj okolini »poslovenili« (npr. Foerster) i došavši do broja od 387 osoba.¹⁸ Nekoliko hrvatskih i slovenskih članaka, u sličnom obliku - odnosno samo prevedenih - pojavilo se u SC i u CG. Tako je, na primjer, Fran Ferjančič gradivo o tradicionalnoj psalmodiji najprije objavio u CG, a između 1915. i 1916. isto je gradivo bilo objavljeno i u SC. Slovenski urednik bio je silno ponosan na to i u izvješću o sadržaju SC u CG 1915/2 napisao je: »Izvrstna razprava, ki jo je prinašal naš ‚Cerkveni Glasbenik‘ v lanskem letniku, izhaja sedaj, prestavljena v hrvatski jezik, v zagreški ‚Sv. Ceciliji‘. Bravo! (Izvrstna rasprava koju je objavio naš Cerkveni Glasbenik u prošloj godini izlazi sad, prevedena na hrvatski, u zagrebačkoj Sv. Ceciliji. Bravo!)«¹⁹

CG je bio izrazito ograničen na područje ljubljanske nadbiskupije, možda ne krivnjom urednika, nego uslijed neodzivanja glazbenika s područja Štajerske.

Zbog toga bi SC ponekad saznavala vijesti iz Štajerske prije nego CG.²⁰

Uzajamna naklonost časopisa i odražavanje bratske povezanosti među narodima

Kod uredništva SC uvijek je osjetna izrazita naklonost prema djelovanju slovenskih kolega, a često i poticanje hrvatskih kolega da se ugledaju na dobru praksu svojih susjeda. Jednako je i s druge strane, gdje slovenski urednik često postavlja SC kao primjer svojim kolegama. Evo nekoliko primjera:

Prvi primjer je sasvim praktične prirode – 1926. godine urednik CG potiče: »Vse naročnike, ki lista za l. 1926. še niso poravnali, prosimo, da to čim prej store. Tudi za kak dodatni prispevek oziroma dar za naše glasilo se zelo priporočamo. Hrvatska ‚Sv. Cecilija‘ izkazuje v vsaki številki precej darov za društveno glasilo, v zadnji številki vsega skupaj 2402 din 50 p. Ali bi ne mogli tudi pri nas vsaj nekoliko darov od časa do časa zbrati za ‚Cerkveni Glasbenik‘? (Sve pretplatnike koji još nisu platili list za 1926. godinu molimo da to učine što prije. Ujedno se preporučujemo i za poneki dodatni doprinos za naše glasilo. Hrvatska Sv. Cecilija u svakom broju navodi znatne priloge glasilo Društva - u posljednjem broju ukupno 2402 din 50 p. Zar ne bismo i kod nas mogli povremeno prikupiti darove za Cerkveni Glasbenik?)«²¹

U rubrici Glazbena literatura u SC 1916/4 objavljen je poticaj (vjerojatno iz pera Jan-ka Barléa) da se hrvatski pjesnici ugledaju na slovenske, u kojem se spominje da dr. Gregorij Pečjak slovenske pjesnike navodi k stvaranju novih crkvenih pjesama, koje moraju biti 1. lijepa, 2. molitvena i 3. prikladna za pjevanje. Tako kaže: »Na djelo

¹⁷ Npr. u 1915. godini izvještavaju o zbirci Frana Ferjančiča *Narodne vojaške i Antona Kosija Vojaške narodne pesmi I. Pri tome potiču, da bi bilo uputno da i u Hrvatskoj netko počne skupljati vojničku liriku.* (»Glazbena literatura«, Sv. Cecilija, 9/6 (1915), 144).

¹⁸ Edo ŠKULJ: »Sodelovanje slovenskih glasbenikov pri Sv. Ceciliji«, Sv. Cecilija, 48/2-3 (1978) 133.

¹⁹ »Pregled cerkvenoglasbenih listov«, *Cerkveni glasbenik*, 38/3 (1915) 40.

²⁰ Tako su npr. oba časopisa 1916. godine objavila da je preminuo orguljaš mariborske katedrale Rudolf Wagner, a SC u sljedećem broju (SC 1916/3, str. 93) navodi informaciju da je objavljen natječaj za novog orguljaša katedrale, koji će proći javnu probu sviranja.

²¹ »Listnica uprave«, *Cerkveni glasbenik*, 49/5-6 (1926) 88.

dakle, hrvatski pjesnici, izbavite iz nepri- like naše skladatelje, dajte nam dobrih cr- kvenih pjesama!»²²

U CG 1919/5-6, slovensko uredništvo piše: »Ker nam zadnje čase dohaja jako malo dopisov o glasbi in petju po naših koriti, vljudno prosimo gg. pevovodje pa tudi gg. duhovnike, ki se z glasbo pečajo, da nam semtertje pošljejo kako tozadev- no poročilo. Pogledjte hrvatsko ‚Sv. Ceci- lijo‘, kako je vselej zanimiva tudi po do- pisih. Tudi naš list bi bil lahko, a treba je delavec in sotrudnikov; urednik sam vsega ne more. (Kako nam zadnje vrije- me dolazi vrlo malo dopisa o glazbi i pje- vanju, molimo gospodu zborovođe i gos- podu svećenike koji se bave glazbom, da nam tu i tamo pošalju koji izvještaj. Po- gledajte kako je hrvatska Sv. Cecilija uvi- jek zanimljiva i radi dopisa. I naš list bi mogao biti, ali potrebni su radnici i sarad- nici - urednik sam ne može sve.)«²³

Svi glazbeni natječaji u SC i u CG bili su namijenjeni skladateljima svih jugosla- venskih narodnosti, s tim da se od Srba tražilo da vokalnu glazbu osim na ćirilici pišu i na latinici.²⁴

U skoro svakom broju časopisa SC na- lazi se nekoliko izvještaja o slovenskim glazbenim kolegama, kao i o hrvatskim glazbenim kolegama u CG. Na ovome mjestu neću ih nabrajati, tek ću kao za- nimljivost spomenuti da su mnogi članci u SC objavljeni na slovenskom jeziku, što očito nije predstavljalo nikakve prepreke za hrvatske kolege.²⁵

²² »Glazbena literatura«, *Sv. Cecilija*, 10/4 (1916) 126.

²³ »Listnica uredništva in upravnništva«, *Cerkveni glas- benik*, 42/5-6 (1919) 48.

²⁴ »Razpis nagrad za najbolje skladbe!«, *Cerkveni glasbenik*, 41/9-10 (1918) 80.

²⁵ Objave u oba časopisa redovito navode sudjelovanje hrvatskih i slovenskih crkvenih glazbenika. Nekoliko primjera: u SC, broj 1914/6, od 19 pjesama 2 su slo- venskih autora (Karlo Adamič, Vinko Vodopivec), a iste godine u CG je objavljena »O sacrum convivium« hrvatskog skladatelja Bernardina Sokola. V SC (1916/4, str. 131) izvještavali su kako je u CG (1916, str. 32) or- guljaš Josip Juran opisao crkvenu glazbu u zagrebač- koj katedrali i okolici. U istom broju urednik opisuje kako su u Celju posjetili Orguljašku školu Karla Ber- vara. U 1918/1 u SC su bila predstavljena djela Ignacija

Sjene političkih razmirica u časopisima

Očito je da je u dopisima časopisu CG dolazilo do problema koji su bili politič- ke prirode. Tako se Ferjančić 1922. godine branio od »napada« zagrebačkog časopi- sa »Nova Europa«.²⁶

Hladnika – Te Deum i Alojzija Mihelčiča – Nebo žari (1918/1, str. 27). U SC 1918/2 (str. 60) u rubrici Razne vijesti pisali su o slovenskom skladatelju Vinku Parmi, a u istom broju Barle je počeo s opsežnom biografijom Antona Foerstera prilikom njegovog 80. rođendana (str. 43 et al), koju je u dijelovima objavljivao do kraja godišta. Iste godine Foerster je Barleu posvetio svoju skladbu Ave Regina caelorum (SC 1918/4). Barlé je prilikom nekoliko okruglih rođendana svojeg učitelja Hugolina Sattnera određen broj stranica SC posvetio predstavljanju njegovih djela, a na kraju je 1934. godi- ne objavio i njegov nekrolog. Čest dopisnik SC bio je i dr. Josip Mantuani, slovenski povjesničar umjetnosti i glazbe, koji je pisao o graditelju orgulja Križmanu (SC 1926-1927), a iste godine u 5. broju SC Barlé je opisao djelovanje Mateja Hubada (SC 1926/5, str. 183). O nje- mu je također pisala Vera Šenoa 1931. godine. Godine 1928. Barlé je pisao o Mantuaniju, a 1933. godine obja- vio je njegov nekrolog; 1928. Mantuani je pisao o Emi- lu Adamiču. Godine 1929. Barlé je predstavio Oskara Deva, osnivača Glazbene matice u Mariboru, a 1932. godine objavio njegov nekrolog. Godine 1930. Josip Vodopivec opisao je glazbeno djelovanje Vinka Vodo- pivca. Godine 1935. Zorko Prelovec je u SC pisao o slo- venskoj narodnoj pjesmi (str. 38 – zanimljivo je da je taj članak u cijelosti objavljen na slovenskom jeziku). Godine 1936. Vladimir Đorđević pisao je o Davorinu Jenku. Franc Kimovec 1917. godine ohrabrujuće, ali ujedno i prilično kritički piše o Barléovoj monogra- fiji Pavlinska pjesmarica iz godine 1644. Premrl 1917. i 1919. godine jako hvali izlazak dopunjene Hrvatske crkvene pesmarice (CG 1919/10-12, str. 87-88); i tako dalje.

²⁶ Prijekor zbog »uskogrudnosti«, kojeg je Cerkvenom Glasbeniku namijenila zagrebačka »Nova Europa«, već je u prethodnom broju dobro odbacilo samo naše uredništvo, ali bih htio dodati i neke svoje misli. Cijela stvar čini mi se načelno važnom zbog smjera u kojem bi naš list trebao ubuduće pisati. Uskogrudnost, koja se našem listu spočitava, dvojaka je: 1) uskogrudnost glede tematike kojom se bavi i 2) »lokalna« uskogrud- nost, koja se sastoji od toga da se list previše ograniča- va na slovenske pokrajine. Pogledajmo izbliza ta dva prijekora, da vidimo koliko su opravdani!

1. Naš list je navodno uskogrudan što se tiče tematike, jer se previše bavi crkvenom glazbom. Onaj tko samo površno prelista neka od posljednjih godišta »Cerkv. Glasbenika« može odmah primijetiti da je naš list objavio mnogo toga što nema veze s crkvenom glaz- bom. Onome tko pročita naziv našeg lista (»Cerkveni Glasbenik«, glasilo Cecilijinega društva) odmah može biti jasno što smije i može opravdano tražiti u našem glasilu ili, drugim riječima: o čemu mora — ako ne isključivo — barem u pretežnoj većini pisati naš list.
2. Pogledajmo sad na brzinu i drugi prijekor — rekao bih — »lokalne« uskogrudnosti, jer naš list navodno »čvr- sto čuva granicu uz Sutlu i ne daj Bože da bi ikad pisao

U CG je uredništvo napisalo i kritiku tzv. »jugoslavenskog komponiranja« te se slaže s hrvatskim političarom Rudolfom Matzom u »Hrvatu« (17. srpnja 1926): »Povodom ovog koncerta osvrnut ću se na skladbe sa-vremenih slovenačkih skladatelja. Odmah moram spomenuti, da sam dobio dojam, kao da su pošli krivim putem. Za volju nekog jedinstvenog, jugoslavenskog²⁷ izražaja biraju oni tekstove bosanskih sevdalinka, slavonskih pa čak i makedonskih nar. pjesama i zapostavljaju tako svoju čistokrvnu slovensku pjesmu sa svim njezinim plemenskim osobinama. ... U tim stvarima nema dovoljno iskrenosti i onog tipičnog slovenskog melosa a sama glazba ne odgovara često puta karakteru — Slovencima skroz nepristupačnog — bosanskog ili kojeg drugod teksta, pa izgleda, da su te stvari pisane za volju ujedinenja, oslobodjenja ili bilo već koje političke koncepcije.«²⁷ Uredništvo je skupa s kritikom Matzom zaključilo, da bi slovenski skladatelji trebali prepustiti srpske tekstove srpskim skladateljima, hrvatske tekstove hrvatskim, a slovenski neka obrađuju svoje teme. Urednici pri tome ublažavaju izjavu i dodaju da tako, naravno, ne rade svi slovenski skladatelji, ali da se trebaju zamisliti oni kojih se to tiče.

Ponekad se u CG osjeća i nezadovoljstvo kada netko izjednači hrvatsku i slovensku crkvenu pjesmu, osjeća se čak i kompleks malog naroda koji se osjeća ugroženim, kao

o crkvenoj glazbi u Hrvata, kamoli u Srba». Nadodao bih i da je naš list prilično malog opsega i da zato ne možemo od njega zahtijevati opširne izvještaje o hrvatskoj i srpskoj crkvenoj glazbi. Hrvati imaju svoj izvrsni časopis »Sv. Ceciliju«, a Srbi »Muzički Glasnik«. Ako bi se »Cerkv. Glasbenik« u svom skromnom obliku postavio na tako široko stajalište, onda dulji i temeljiti članci u njemu ne bi našli mjesta. To bi za list bilo loše, jer bi donosio »ex omni aliquid, ex toto nihil«. Uvjeren sam da bi gospodin urednik rado prihvatio i koji pametni članak o srpskoj glazbi, kako bi čitatelji našeg lista mogli barem malo upoznati i razvoj crkvene glazbe kod naše pravoslavne braće. Ali ne možemo zahtijevati od »Cerkv. Glasbenika« da u istoj mjeri piše o našoj katoličkoj i o srpskoj pravoslavnoj glazbi, jer odlučno stoji na katoličkim temeljima. Ne poznajemo centralizam ili »pre-orientiranje« u tom slučaju i nikad ni nećemo. Crkvena glazba po volji i želji sv. katoličke Crkve jest i ostaje. «

²⁷ »To in ono«, *Cerkveni glasbenik*, 49/9-10 (1926) 144.

da će ga pripojiti drugim narodima. Tako 1918. godine u rubrici Razne reči autori časopisa nezadovoljno pišu kako su u njemačkom »Literarischer Handweiser« slovenske kompozicije krivo označene kao hrvatske: »O Sattnerjevih mašnih pesmih (CG 1917) piše Anton Riegl: »Mašne pesmi v hrvatskem jeziku. (Tu se je poročevalec pošteno urezal, ker slovensko in hrvatsko za enkrat vendar še ni eno in isto. Urednik.) Uglasbene so preprosto, toda plemenito in pobožno. O skladbah raznih skladateljev (Dolinarja, Fabianija, Pogačnika in Premrla) v 5. in 6. št. 1917 pravi A. Riegl, da so »sicer preproste, a se dobro glase in so v celoti dostojne.« Tudi te pesmi ima poročevalec za hrvatske. (O Sattnerovim misnim pjesmama (CG 1917) Anton Riegl piše: »Misne pjesme na hrvatskom jeziku. (Po ovome je izvjestitelj prilično u krivu, jer se slovenski i hrvatski barem za sada ne tretira kao jedno te isto. Urednik.) Uglazbljene su jednostavno, ali plemenito i pobožno. O skladbama raznih skladatelja (Dolinarja, Fabianija, Pogačnika i Premrla) u 5. i 6. br. 1917. A. Riegl kaže, da su »doduše jednostavne, ali dobro zvuče i u potpunosti su dostojne. I te pjesme izvjestitelj smatra hrvatskima.«²⁸

Zaključit ću mišlju o narodnoj pripadnosti: na slovenskom jeziku riječ nacionalizam ima dvojako značenje: može biti neutralna i pokrivati značajke kulture određenog naroda, a može se razumjeti i kao »uvjerenje u veću vrijednost vlastitog naroda i nastojanje provođenja njegove koristi bez obzira na prava drugih naroda.«²⁹ Sa sigurnošću mogu tvrditi da je Janko Barlé svako svoje kulturno djelovanje označio prvim značenjem narodne pripadnosti. Tako iskrena ljubav prema dvama narodima moguća je samo kod čovjeka koji nije usidren u ovozemaljskom životu, nego je svjestan da je njegova posljednja domovina nebeski Jeruzalem, gdje »Nema više: Židov – Grk! Nema više: rob – slobodnjak! Nema više: muško – žensko! Svi ste vi Jedan u Kristu Isusu!« (Gal 3,28)

²⁸ »Razne reči«, *Cerkveni glasbenik*, 42/1-2 (1919) 15.

²⁹ Slovar slovenskega knjižnega jezika (SSKJ), geslo – nacionalizem.